

Δρ. Αλέξανδρος Φωκάς

Δώρος Γεωργιάδης,
Μ' ένα τραγούδι που μιλάει
στην ανθρωπιά σας
Μουσική Διαδρομή

Εκδόσεις Ευγνώμων

τίτλος συγγράμματος
Δώρος Γεωργιάδης,
Μ' ένα τραγούδι που μιλάει στην
ανθρωπιά σας
Μουσική Διαδρομή

συγγραφέας Αλέξανδρος Φωκάς
επιμέλεια κειμένου Άντρη Χαϊράλλα
επιμέλεια εξώφυλλου Κωνσταντίνα Κατσιάρη

α' έκδοση Ιούλιος 2022
ISBN 978-9925-606-02-3

**Εκδόσεις Ευγνώμων,
Λευκωσία, Κύπρος**

επικοινωνία: (+357) 99 023 022
www.ekdoseis-evgnomon.com
info@ekdoseis-evgnomon.com

Ο συντονισμός της έκδοσης, η καλλιτεχνική
επιμέλεια, η σελιδοποίηση και η σχεδίαση της
μακέτας εξωφύλλου έγιναν από το Ατελιέ του
Εκδοτικού Οίκου Ευγνώμων.

*Εκδόσεις
Ευγνώμων*

Απαγορεύεται η δημοσίευση μέρους ή του συνόλου του βιβλίου αυτού,
η αναπαραγωγή ή η μετάδοσή του με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο,
χωρίς την έγγραφη άδεια του συγγραφέα.

Στην Κίκα, την Έμμη και τον Μάριο
Στους γονείς μου

Α.Φ.

Σημείωμα από τον συγγραφέα

Πρωτοάκουσα τραγούδια του Δώρου Γεωργιάδη στην εφηβεία μου. Ήταν μια εποχή που, μέσα από τους στίχους της Σώτιας Τσώτου, άρχισα να διαμορφώνω άποψη για τον κόσμο μέσα στον οποίο μεγάλωνα. Θυμάμαι πόση εντύπωση μού είχε κάνει το «Ταξίδεμα παιδί κι εγώ». Η μουσική, ο στίχος, η ερμηνεία. Μιλούσε κατ' ευθείαν στην ψυχή μου. Αργότερα ανακάλυψα και τα υπόλοιπα τραγούδια του Δώρου, τραγουδισμένα από τον ίδιο ή από άλλες φωνές, καθώς και τα ολοκληρωμένα έργα του: «Χίλια εννιακόσια τίποτα» (1974), «Περάσαν 2000 χρόνια» (1976), «The Archon» (1979), «Εγώ ζωγράφισα τη Γη» (1983) και άλλα. Έργα στιβαρά, πρωτότυπα, πλούσια σε μελωδίες και κοινωνικά μηνύματα, πολλές φορές προχωρημένα για την εποχή τους.

Γνωρίζοντας τον Δώρο, αντιλήφθηκα ότι αυτό που τον έκανε να γράψει μουσική ήταν η ανάγκη του να επικοινωνήσει με τον κόσμο. Αυτό επεδίωκε. Να εκφράσει τις ανησυχίες του και τις ανησυχίες των στιχουργών που μελοποίησε. Κυρίως της Σώτιας Τσώτου, του Σταύρου Σιδερά και λίγων ακόμα επίλεκτων. Τα τραγούδια του προβάλλουν διαχρονικά προβλήματα της ευρύτερης κοινωνίας. Διαπαιδαγωγούν. Κάνουν τον άνθρωπο καλύτερο. Είναι τραγούδια που μιλούν στην ανθρωπιά μας. Που ελπίζουν για ένα καλύτερο αύριο. Τραγούδια γραμμένα με μια κοινωνική ευαισθησία, οικουμενική. Επηρεασμένος από τα διδάγματα του Σωκράτη, ο Δώρος

δεν βλέπει τους ανθρώπους ως πολίτες μιας στενής πολιτείας, αλλά ενός ολόκληρου πλανήτη. Κι αυτό φαίνεται και στους στίχους που υπέγραψε ο ίδιος:

*«Μα εγώ είμαι ένας πολίτης, ο παγκόσμιος πολίτης
κι ένας τραγικός πλανήτης η πατρίδα μου»,*

*«Κι αν θα γενούν πατρίδα μας όλης της Γης τα μέρη
ας κάνουμε απόψε μian αρχή».*

Ο Δώρος δεν είναι από τους καλλιτέχνες που κυνήγησαν τη δόξα. Μπορούμε να πούμε μάλιστα πως έκανε τα πάντα για να την αποφύγει από ένα σημείο και μετά. Ήταν δική του επιλογή ν' αφήσει το τραγούδι, που του απέφερε και χρήματα και αναγνώριση, και να επικεντρωθεί στη σύνθεση. Ακόμη και στη σύνθεση δεν κυνήγησε συνεργασίες με τους πιο δημοφιλείς τραγουδιστές, αλλά ούτε και εύκολους στίχους, που θα έβαζαν τους δίσκους του στα ευπώλητα. Ωστόσο, έδινε πάντα το παρών του στη δισκογραφία με το προσωπικό του ύφος. Η μουσική του δεν θύμιζε κανέναν άλλον συνθέτη. Ήταν αυθεντική. Και αυτό είναι το ζητούμενο στην τέχνη.

Το κοινό της Ελλάδας και της Κύπρου τον ανέβασε στο πρώτο σκαλοπάτι της επιτυχίας. Πρώτα βραβεία στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, εμφανίσεις σε κέντρα και μπουάτ, συναυλίες με τους καλύτερους μουσικούς και δεκάδες τραγούδια στα στόματα μικρών και μεγάλων. Είναι αδύνατον να μετρήσω πόσοι άνθρωποι μού διηγήθηκαν πως το «Αν ήμουν πλούσιος» ήταν το πρώτο τραγούδι που σιγοψιθύρι-

σαν ως παιδιά. Νομίζω δεν υπάρχει μεγαλύτερη τιμή για έναν καλλιτέχνη από το να μεγαλώνουν παιδιά ακούγοντας τα τραγούδια του.

Οι συνθήκες της ζωής του και η διακριτική και εσωστρεφής προσωπικότητά του δεν επέτρεψαν στο έργο του να αναδειχθεί όσο του άξιζε. Για μένα, όμως, ο Δώρος ανήκει οπωσδήποτε στους πιο σημαντικούς συνθέτες και τραγουδιστές που γέννησε αυτός ο τόπος. Ειδικά στη δεκαετία του '70, όπου υπήρξε παραγωγικότετος ως συνθέτης, ήταν ό,τι καλύτερο είχε να επιδείξει η μικρή μας Κύπρος.

Θυμάμαι τη μέρα που του πρότεινα να γράψω ένα βιβλίο για τη μουσική του πορεία. Μέσα του δεν ένιωθε την ανάγκη για κάτι τέτοιο. Παρ' όλα αυτά, δεν ήθελε να με κακοκαρδίσει. «Θα ήταν τιμή μου», μου είπε. Από τότε, με κάθε ευκαιρία, τον συναντώ και τον βομβαρδίζω με ερωτήσεις.

Με υποδέχεται πάντα στην πόρτα μ' ένα πλατύ χαμόγελο. Λιγομίλητος, ευθύς, ουσιώδης. Λέει τα πράγματα με τ' όνομά τους. Δεν προσπαθεί να τα στολίσει, να δημιουργήσει μύθους. Μιλάει με θαυμασμό για τη Σώτια Τσώτου, για τον Καζαντζάκη, για τη μουσική του Ξαρχάκου, των Beatles, του Andrew Lloyd Webber, για την ενάτη συμφωνία του Μπετόβεν, που τη θεωρεί το ωραιότερο και πληρέστερο μουσικό έργο που γράφτηκε ποτέ.

Αναφέρεται συχνά στην αγάπη. Στην αναζήτηση της αλήθειας μέσα από την τέχνη –«*Εσέυανε ψάχνω, αλήθεια του κόσμου*», είχε γράψει σε έναν δικό του στίχο. Μιλάει για την τεράστια δύναμη που έχει το τραγούδι. Θυμάται τη γνωριμία του με τη Σώτια

Τσώτου, τη Χαρούλα Αλεξίου, τον Γρηγόρη Μπιθικώτση, τον Δημήτρη Μητροπάνο. Θυμάται πόσο εκδηλωτικός ήταν ο κόσμος μέσα στο Παλαί ντε Σπορ, στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης. Με πόση θέρμη τον αγκάλιασαν. Θυμάται με νοσταλγία και περηφάνια την παρουσίαση της πρώτης του ροκ όπερας στο Κρατικό Θέατρο του Johannesburg. Τις συναυλίες του με τη Χορωδία της Λαϊκής Τράπεζας στην Κύπρο. Την καθηλωτική ερμηνεία της Μαρινέλλας στο «Απ' όλα τα παιδιά ζητώ συγγνώμη»...

Η ώρα περνάει. Με διακόπτει ευγενικά. Τον περιμένουν οι φίλοι του στο tennis club, όπου περνά λίγες ώρες ξεγνοιασιάς. Με ευχαριστεί για όλα όσα κάνω γι' αυτόν. Πριν φύγω, παίρνω μαζί μου τα ανέκδοτα τραγούδια του. Ανυπομονώ να τ' ακούσω. Είναι ηχογραφήσεις με την Ευδοκία. Μαγεύομαι.

*Ωραία που είναι ν' αγαπάς
ακόμα κι αν δεν αγαπιέσαι
νιώθεις πως είσαι ζωντανός
όσο σκληρά κι αν τυραννιέσαι.*

Όλα όσα μου αφηγείται φροντίζω να τα ηχογραφήσω. Τα ακούω ξανά και καταγράφω την ουσία τους. Την αλήθεια του Δώρου. Αυτή την αλήθεια θα διαβάσετε και στις επόμενες σελίδες αυτού του βιβλίου. Ενός βιβλίου που φτιάχτηκε με μεράκι, με αγάπη για τη μουσική, με ευγνωμοσύνη. Ευγνωμοσύνη για τον Δώρο και για όλα όσα δημιούργησε.

Δρ. Αλέξανδρος Φωκάς

Δώρος Γεωργιάδης:
«Έφυγε και πήρε την Αθήνα...»

Πρόλογος από τον Θανάση Γιώγλου

Όπως γράφω και στον πρόλογο του βιβλίου μου «Το πάθος και το λάθος - Κρυφές ιστορίες της ελληνικής δισκογραφίας», από τα μικρά μου χρόνια, την πρώτη πενταετία της δεκαετίας του '70, θυμάμαι πως η βασικότερη πηγή ακρόασης μουσικής στο σπίτι μας ήταν ένα πικάπ National Panasonic και ένα μπομπινόφωνο Philips. Στον πατέρα μου, εκτός από το να αγοράζει δίσκους, άρεσε ιδιαίτερα να γράφει επιλογές από τους δίσκους αυτούς ή από άλλους δανεισμένους από φίλους, σε ταινίες μπομπίνες, που διαρκούσαν οκτώ ώρες. Κάποιες είχαν ρεμπέτικα και παλιά λαϊκά, άλλες «έντεχνα» τραγούδια του '60 και του '70 και κάποιες άλλες τραγούδια του Μίκη Θεοδωράκη, τα οποία έγραφε ξεχωριστά, χωρίς να τα μπλέκει με τα υπόλοιπα. Επιπλέον, κάθε φορά που η ασπρόμαυρη, τότε, τηλεόραση είχε ένα καλό μουσικό πρόγραμμα, έβαζε ένα μικρόφωνο μπροστά στο ηχείο της τηλεόρασης και ηχογραφούσε εξωτερικά την εκπομπή, κάτω από «νεκρική» σιγή που επικρατούσε στο σπίτι.

Στις ταινίες με τα «έντεχνα» είχαν πάντα θέση τα τραγούδια του Δώρου Γεωργιάδη, που κυκλοφόρησαν στα χρόνια του '70. Προσωπικές προτιμήσεις το «all time classic» «Αν ήμουν πλούσιος», τα «Χριστούγεννα», όπου περίμενα να ακούσω και να δυνα-

μώσω την ένταση στον στίχο «βάλ' τον Καζαντζίδη δυνατά!», η «Καληνύχτα» που αφιερώθηκε στον Μάρκο Βαμβακάρη, «Το κορίτσι μου και δυο δεκάρες», τα «Συννεφάκια», το «Τραγουδι χωρίς τίτλο» (στο οποίο έναν χρόνο μετά μπήκαν λόγια της βασικής του συνεργάτιδας Σώτιας Τσώτου –όπως και σε όλα τα τραγουδία που προανέφερα– και γεννήθηκε το «Χίλια εννιακόσια τίποτα»), και το «Μάρκος, Μπάτης και Αρτέμης» από το «Πανόραμα» του Μίμη Πλέσσα και του Κώστα Βίρβου. Περισσότερο απ' όλα όμως, είχα αδυναμία σε εκείνο το γρήγορο ζεϊμπέκικο (κι αυτό της Σώτιας Τσώτου), που έλεγε *«Έφυγες και πήρες, πήρες την Αθήνα, μέσα στα πλαγκάζια σου και πας...»*, από τον δίσκο «Δύσκολη ζωή», τον πιο αγαπημένο μου από τους δίσκους του Δώρου Γεωργιάδη, που ακούω και τούτη την ώρα που γράφονται αυτές οι αράδες.

Αυτό που μου προκαλούσε μελαγχολία ήταν το *«Ψευτοναή, μην το χτυπάς, μην το μαλώνεις το κουρελιάρικο παιδί της γειτονιάς»*, με εκείνο το φινάλε που θύμιζε κυνηγητό, ενώ σύμφωνα με μαρτυρία της μητέρας μου, δεν μπορούσα να ακούσω καθόλου και μ' έπιαναν τα κλάματα στο *«Φωτογράφε, πω πω χάλια, μ' έβγαλες με δυο κεφάλια, μη σε νοιάζει αυτό εσένα θα σου κόψω εγώ το ένα»* από το «Πανόραμα». Αυτό το *«θα σου κόψω εγώ το ένα»*, μάλλον, μου προξενούσε τρόμο.

Θυμάμαι επίσης, πως από τότε που ο Δώρος Γεωργιάδης «έφυγε και πήρε την Αθήνα» οριστικά για την Κύπρο, όποτε τύχαινε να ακούσουμε ένα τραγούδι του, ο πατέρας μου έλεγε: «Ωραίος καλλιτέ-

χνης, ολοκληρωμένος. Αλλά τελευταία χάθηκε. Κρίμα...».

Ο Δώρος Γεωργιάδης, βέβαια, ποτέ δεν χάθηκε, απλώς στην προ internet εποχή, τα νέα του, όπως και τα τραγούδια του δεν έφταναν εύκολα στον ελληνικό χώρο. Κανείς, όμως, δεν μπορούσε να αμφισβητήσει, πως ήταν ένας ολοκληρωμένος καλλιτέχνης, ο οποίος με την αποχώρησή του από τα μουσικά δρώμενα της χώρας μας, άφησε ένα σημαντικό κενό. Συνθέτης, ερμηνευτής και ενορχηστρωτής, ενίοτε και στιχουργός, ο Δώρος Γεωργιάδης άφησε ισχυρό «χνάρι» στην ελληνική δισκογραφία της δεκαετίας του '70 και των πρώτων χρόνων του '80. Κινήθηκε μάλιστα με ευκολία από το λαϊκό τραγούδι, μέχρι την μπαλάντα, αλλά και πιο σύνθετα μουσικά έργα όπως το «Πέρασαν 2000 χρόνια».

Είναι χαρακτηριστικό πως, αν όχι σε όλους, στη συντριπτική πλειοψηφία των δίσκων – συλλογών που κυκλοφόρησε η Μίνος από το 1970 μέχρι το 1975, με τα «καλύτερα τραγούδια» κάθε χρονιάς, οι επιτυχίες του Δώρου Γεωργιάδη ήταν παρούσες, μαζί με αυτές των κορυφαίων δημιουργών και ερμηνευτών εκείνης της εποχής. Αυτό που δεν έχω καταλάβει είναι, γιατί τρεις από τους σημαντικότερους δίσκους του («Αν ήμουν πλούσιος», «Δύσκολη ζωή» και «Χίλια εννιακόσια τίποτα») δεν επανεκδόθηκαν ποτέ σε cd, έστω και σε περιορισμένα αντίτυπα...

Δεν νομίζω πως χρειάζεται να γράψω περισσότερα για το έργο και την καλλιτεχνική αξία του Δώρου Γεωργιάδη. Ο Αλέξανδρος Φωκάς τα γράφει

αναλυτικότερα στις σελίδες αυτού του ξεχωριστού βιβλίου.

Τον Αλέξανδρο τον γνώρισα μέσα από τα κατατοπιστικότερα κείμενά του στο Ogdoo.gr, στο οποίο είμαστε συνοδοιπόροι. Έτσι, όταν μου αποκάλυψε πως γράφει ένα βιβλίο για τον Δώρο, ήξερα από πριν ποιο θα είναι το αποτέλεσμα. Γι' αυτό και δέχτηκα με πολλή χαρά να το προλογίσω. Είναι ιδιαίτερα παρήγορο στην εποχή μας, που ένας νεότερος μουσικός και ερευνητής έσκυψε με σεβασμό και ευλάβεια πάνω από το έργο ενός ιδιαίτερου καλλιτέχνη, που εδώ και αρκετά χρόνια ζει και δραστηριοποιείται πίσω από τα φώτα της δημοσιότητας.

Εύχομαι και ελπίζω το βιβλίο αυτό να γίνει η αφορμή έτσι ώστε ο Δώρος Γεωργιάδης να ανοίξει το συρτάρι του και να παρουσιάσει όλα αυτά που έγραψε τα τελευταία 20-25 χρόνια. Γιατί, χωρίς να ξέρω κάτι συγκεκριμένο, είμαι σίγουρος πως κάτι θα έχει γράψει.

Καλή επιτυχία Αλέξανδρε...

Καλή αντάμωση Δώρο Γεωργιάδη...

Θανάσης Γιώγλου

Ερευνητής ελληνικού τραγουδιού – Συγγραφέας

Αύγουστος 2020

Εισαγωγικό σημείωμα

Σπάνια περίπτωση - προσωπικότητα ο Δώρος Γεωργιάδης.

Ιδιαίτερες οι συνθήκες που επικρατούσαν στις εταιρείες.

Και όταν μεσολαβεί πανδαμάτορας ο χρόνος, είναι δύσκολο να γράψεις δυο λόγια.

Κοινή μας ευθύνη το πρώτο «Πανόραμα», που δεν ξεπεράστηκε και δεν θα ξεπεραστεί.

Θεωρώ τον Δώρο Γεωργιάδη χαρισματικό και του εύχομαι κάθε επιτυχία.

Μίμης Πλέσσας
Συνθέτης
Μάιος 2018

Μίμης Πλέσσας (δεξιά), Κώστας Βίρβος (αριστερά) και Δώρος Γεωργιάδης (όρθιος) στην παρουσίαση του δίσκου «Το Πανόραμα» (1971)

Κεφάλαιο 1

Με τιμονιέρη τ' όνειρο

Στη Λάρνακα του 1948, ένα βράδυ του Δεκέμβρη, ξεκίνησε το σεργιάνι της ζωής του ο Δώρος Γεωργιάδης. Ήταν το τέταρτο παιδί της Ερασμίας και του Γιάννη Γεωργιάδη, μετά τη Γούλα, τη Βασούλα και τον Μάριο. Γέννημα θρέμμα Λαρνακείς, οι γονείς του φημίζονταν για το ήθος και την καλοσύνη τους. Η μητέρα του φρόντιζε με αφοσίωση την οικογένειά της, ενώ ο πατέρας του, αγαπητός δάσκαλος σε δημοτικά σχολεία της αγγλοκρατούμενης τότε Κύπρου, ήταν ήδη μυημένος στην απολλώνια τέχνη. Εκτός από εξαιρετικός κιθαρίστας, ήταν ιεροψάλτης, και σολίστ στο Παγκύπριο Ιεροδιδασκαλείο Λάρνακας και στη Χορωδία των Δασκάλων. Όταν έψαλλε στην εκκλησία τη Μεγάλη Εβδομάδα, όλη η Λάρνακα πήγαινε να τον ακούσει. Το 1939 ο κύριος Γιάννης πήρε τη μεγάλη απόφαση να πάει στην Αθήνα για να σπουδάσει μουσική, όμως η κήρυξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ανέτρεψε τα σχέδιά του. Στα προσωπικά του όνειρα έμελλε να βάλει πανιά ο μικρότερός του γιος, ο Δώρος.

Η Λάρνακα των παιδικών χρόνων του Δώρου ήταν μια ειδυλλιακή πόλη των είκοσι χιλιάδων κατοίκων όπου η ζωή κυλούσε με ήπιους τόνους. Χάρη στο ναυτικό εμπόριο, που αναπτύχθηκε λόγω του λιμανιού της, είχε γίνει η πόλη των πρεσβειών και των προξενείων, κι έτσι είχε έναν κοσμοπολίτικο αέρα. Ελληνοκύπριοι, Τουρκοκύπριοι και πολίτες απ' όλο

τον κόσμο συμβίωναν αρμονικά στις δύο συνοικίες της πόλης, τη Σκάλα, την οποία κοσμούσε το λιμάνι, και τη Λάρνακα.

Η οικογένεια Γεωργιάδη διέμενε στη συνοικία της Λάρνακας, στην οδό Δημήτρη Λυιέρτη, όπου ήταν το λεγόμενο «Σταυροδρόμι». Το σπίτι τους ήταν όπως όλα τα παραδοσιακά σπίτια της Κύπρου. Πετρόχτιστο, με λίγα μικρά βοηθητικά δωμάτια, έναν «ηλιακό» που οδηγούσε στην εσωτερική αυλή και μια μεγάλη κάμαρα για όλες τις χρήσεις. Σ' αυτή την κάμαρα κοιμόντουσαν μαζί και οι έξι τους. Παρ' όλο που ήταν φτωχή οικογένεια, δεν τους έλειπε τίποτα. Είχαν μάθει να ζουν απλά.

*Η οικογένεια Γεωργιάδη στον Άγιο Ηλία Αμμοχώστον, καλοκαίρι 1959
Όρθιοι (από δεξιά): η αδελφή του Δώραν Βασούλα, ο πατέρας του Γιάννης, η μητέρα του Ερασμία, οι θείοι Ανδρέας και Κατίνα, η γιαγιά Χρυσταλλού και η μεγαλύτερη αδελφή του Δώραν Γούλα. Κάτω στο κέντρο ο δεκάχρονος Δώρας, δεξιά ο μεγάλος αδελφός του Μάριος και αριστερά ο μικρός ξάδελφός του Πανίκος (Αρχείο Πανίκου Γεωργιάδη)*

Η πόλη της Λάρνακας ήταν το ιδανικό μέρος για να μεγαλώσει ένα παιδί όπως ο Δώρος, μιας και θεωρείτο η πνευματική πόλη της Κύπρου. Πολλά σημαντικά πρόσωπα του πολιτισμού γεννήθηκαν ή πέρασαν κάποια χρόνια της ζωής τους εκεί. Ποιητές όπως ο Δημήτρης Λιπέρτης και ο Τεύκρος Ανθίας, μουσικοί όπως ο Έρμαν Ζιρίκοβιτς και ο Αρίσταρχος Δημητρίου και τραγουδιστές όπως ο Τζιμης Μακούλης και ο Μιχάλης Βιολάρης. Η ρομαντική, ραφινάτη αύρα που απέπνεε, ωθούσε την πνευματική ανάπτυξη. Αυτή η αύρα επηρέασε και την πορεία του Δώρου από νωρίς, επιτρέποντάς του να καλλιεργήσει το έμφυτο ταλέντο του στη μουσική.

Από τότε που θυμάται τον κόσμο ασχολείται με τη μουσική, όπως λέει. Με την κιθάρα του πατέρα του άρχισε από παιδί να μαθαίνει τις πρώτες του συγχορδίες. Είχε το χάρισμα να μαθαίνει πολύ εύκολα μόνος του. Εκτός από κιθάρα, έμαθε να παίζει φουσαρμόνικα, recorder και ακορντεόν. Η μεγάλη του αδελφή, η Γούλα, αγαπούσε κι εκείνη πολύ τη μουσική και είχε αγοράσει ένα ακορντεόν για να παίζει. Ο Δώρος τής ζητούσε συνέχεια να τον αφήνει να παίζει κι αυτός. Επειδή, όμως, ήταν ακόμα μικροκαμωμένος, η Γούλα φοβόταν μήπως της το σπάσει, κι έτσι φρόντιζε να το κρύβει. Το κλείδωνε μέσα σε μια τσάντα και το κλειδί το έκρυβε πάνω σ' ένα ερμάρι. Ο Δώρος, στο μεταξύ, παραφύλαγε και κάποια στιγμή είδε την κρυψώνα της αδελφής του. Μόλις έβρισκε την ευκαιρία, σκαρφάλωνε στο ερμάρι, έπαιρνε το κλειδί, άνοιγε το ακορντεόν και, μπροστά στον καθρέφτη του ερμαριού, έβγαζε το μεράκι

του με τις ώρες. Καμιά φορά τον τσακόνανε και έτρωγε και ξύλο, αλλά αυτός απτόητος. Το προσόν της επιμονής ήταν αποκλειστικότητά του.

Ο μικρός Δάρος σε εκδρομή στον Απόστολο Ανδρέα της Αμμοχώστου

Με τη Γούλα είχε μια ιδιαίτερη σχέση. Ήταν το σεκόντο του. Κάθε φορά που την έβλεπε να πλένει ρούχα στην κουζίνα, έπιανε την κιθάρα του, έβγαινε στην αυλή και άρχιζε να παίζει μπροστά από το παράθυρο της κουζίνας.

- Άτε, Γούλα, εν να τα πούμεν; τη ρωτούσε.

- Άτε, ρε, έλα, αποκρινόταν εκείνη.

Και τότε η αυλή κατακλυζόταν από τις φωνές τους που έρεαν σαν ορμητικά ποτάμια. «*Θέλω κοντά σου να μείνω / θέλω σκιά σου να γίνω...*». Και οι γείτονες από δίπλα ν' ακούνε αποσβολωμένοι.

Δημοτικό πήγε στην Αστική Λάρνακος. Εκεί,

υπεύθυνος για τη διδασκαλία της μουσικής ήταν ο αείμνητος Χριστόδουλος Αχιλλεούδης, ο οποίος τον ξεχώρισε από πολύ νωρίς και στη μικτή χορωδία του σχολείου τον χρησιμοποιούσε ως σολίστα, κυρίως με τη φουσαρμόνικα. Εκείνη την εποχή, η Αστική θεωρούνταν το τελευταίο σχολείο της Λάρνακας από πλευράς ποιότητας των μαθητών, επειδή οι περισσότεροι ήταν παιδιά των «Μάντηδων», των ανθρώπων, δηλαδή, που γύριζαν τα σπίτια και γάμωναν τα οικιακά σκεύη. Ωστόσο, το 1959, μέσα από ένα μουσικό γεγονός, η φήμη των μαθητών άλλαξε οριστικά.

Τη χρονιά εκείνη, διοργανώθηκε στη Λευκωσία το Α' Φεστιβάλ Νεολαίας, στο οποίο συμμετείχαν χορωδίες και ορχήστρες δημοτικών σχολείων της Λευκωσίας. Από την υπόλοιπη Κύπρο, το μόνο σχολείο που κλήθηκε να συμμετάσχει ήταν η Αστική Λάρνακος με τη χορωδία και την ορχήστρα της. Ανάμεσα στους σολίστες της ορχήστρας ήταν και ο Δώρος με τη φουσαρμόνικα του. Λόγω, λοιπόν, της συμμετοχής τους στο Φεστιβάλ, τα «Μαντούθκια» είχαν σηκώσει τέτοιο ανάστημα που, όταν επέστρεψαν από τη Λευκωσία και έδειχναν την κάρτα με τη φωτογραφία της χορωδίας, κανείς δεν μπορούσε πλέον «να τους μιλήσει». Είχαν βγάλει τη Λάρνακα ασπροπρόσωπη.

Η αρχή της εφηβείας του Δώρου συνέπεσε με τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (ΡΙΚ), το οποίο έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του μουσικού του αισθητηρίου. Υπεύθυνο και δίκαιο ραδιόφωνο, το ΡΙΚ προέβαλλε όλα τα είδη μουσικής. Έτσι, το κοινό της Κύ-

πρου είχε ακούσματα από ένα ευρύ φάσμα ξένων και ελληνικών μουσικών ρευμάτων, τα περισσότερα από τα οποία βρίσκονταν σε άνθιση. Από κλασική μουσική, που την αποκαλούσαν «σοβαρά μουσική», μέχρι soul, jazz και τα λεγόμενα ξένα «ελαφρά» τραγούδια από χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής. Πολύ δημοφιλή ήταν ξένα συγκροτήματα, όπως οι Beatles, οι Rolling Stones, οι Animals, καθώς και τραγουδιστές όπως ο Tom Jones, ο Elvis Presley, ο Cliff Richard, ο Frank Sinatra, η Aretha Franklin και άλλοι.

Στην ελληνική μουσική σκηνή είχε ήδη ξεχωρίσει ο Μάνος Χατζιδάκις επενδύοντας με μελωδίες και τραγούδια του θεατρικά και κινηματογραφικά έργα, όπως: «Λεωφορείον ο πόθος», «Στέλλα» και το περιφημο «Ποτέ την Κυριακή». Λίγο αργότερα, ο Μίκης Θεοδωράκης κατέθετε τους πρώτους κύκλους τραγουδιών του, τον «Επιτάφιο», το «Αρχιπέλαγος», την «Πολιτεία» και άλλα έργα κομβικής σημασίας, καθιερώνοντας ένα καινούργιο μουσικό ρεύμα που ο ίδιος βάφτισε «έντεχνο λαϊκό» τραγούδι. Το ΡΙΚ προωθούσε κατά κόρον τις δημιουργίες των δύο πρωτεργατών του «έντεχνου λαϊκού» τραγουδιού, Θεοδωράκη και Χατζιδάκι, καθώς και των «επιγόνων» τους: Ξαρχάκου, Λοϊζου, Λεοντή, Μαρκόπουλου και άλλων. Παράλληλα, μεγάλη απήχηση είχε και το λεγόμενο «ελαφρό» τραγούδι και φυσικά το λαϊκό και λαϊκορεμπέτικο.

Το ενδιαφέρον του Δώρου ήταν περισσότερο επικεντρωμένο στο «έντεχνο λαϊκό» τραγούδι και ιδιαίτερα στη μουσική του Θεοδωράκη και του Ξαρχά-

κου. Ο Σταύρος Ξαρχάκος είναι ο Έλληνας συνθέτης που θαυμάζει περισσότερο. Από τραγουδιστές, ίνδαμιά του ήταν ο «Τραγουδιστής της Ρωμιοσύνης», ο Γρηγόρης Μπιθικώτσης. «Τον Μπιθικώτση τον είχα πολύ ψηλά», επισημαίνει, «ίσως και λόγω της ποιότητας των τραγουδιών που έλεγε». Μαζί μ' αυτά, όμως, αγαπούσε και τη μουσική των Beatles και ιδιαίτερα τις συνθέσεις του Paul McCartney, τον οποίο θεωρεί τον καλύτερο τραγουδοποιό του 20ου αιώνα. «Let it be» και «Yesterday» ήταν μερικά από τα αγαπημένα του τραγούδια. «Οι Beatles είναι πρωτοπόροι στο είδος τους», σημειώνει. «Άλλαξαν τη μουσική όλου του κόσμου». Αυτά ήταν τα κυριότερα ακούσματα με τα οποία γαλουχήθηκε και με τα οποία εκφραζόταν στις εφηβικές εμφανίσεις του.

Εκείνα τα χρόνια, στο ΡΙΚ εργαζόταν ως διευθυντής προγραμμάτων ένας ταλαντούχος τραγουδιστής της Λάρνακας, ο Τάκης Θωμά. Μαζί με τον πατέρα του Δώρου, ο Τάκης Θωμά ήταν μέλος του συγκροτήματος του Αρίσταρχου Δημητρίου, του σπουδαιότερου Κύπριου δεξιοτέχνη της χαβάγιας. Όταν ο Τάκης Θωμά έπρεπε να αποχωρήσει από το συγκρότημα, τη θέση του πήρε ο Δώρος. Ήταν μόλις έντεκα χρονών τότε. Με το συγκρότημα του Δημητρίου εμφανίστηκε αρκετές φορές στην τηλεόραση του ΡΙΚ, τραγουδώντας και παίζοντας φουσαρμόνικα και ακορντεόν. Ενίοτε μαζί του εμφανιζόταν με τη φουσαρμόνικά του και ο καλός του φίλος Ιωσήφ Ιωσηφίδης, παίζοντας παραδοσιακά ελληνικά τραγούδια, που χόρευαν κορίτσια από το Ευρυβιάδειο Παρθεναγωγείο Λάρνακας.

Εμφανίσεις στην τηλεόραση του ΡΙΚ έκανε και με τον Χριστόδουλο Αχιλλεούδη, καθηγητή τότε του Παγκύπριου Εμπορικού Λυκείου και του Γυμνασίου Λάρνακος και έπειτα Επιθεωρητή Μουσικής Μέσης Εκπαίδευσης. Με τον Αχιλλεούδη έπαιζαν κυρίως τραγούδια του Μπιθικότση, καθώς και διάφορα τραγούδια της Λατινικής Αμερικής, που ήταν πολύ στη μόδα. Ο Δώρος έπαιζε recorder και φουσαρμόνικα μαζί με τον Βάσο Βιολάρη, τον αδελφό του Μιχάλη Βιολάρη.

Την άλλη του μουσική πλευρά -της ξένης ροκ-την εξέφραζε στις μουσικές του συναντήσεις με τον παιδικό του φίλο Σταύρο Σιδερά. Ο Σταύρος θυμάται:

«Τον Δώρο τον γνώρισα στην τετάρτη τάξη του δημοτικού, όταν επέστρεψα από την Αγγλία. Ήταν ο πρώτος μαθητής ο οποίος με πλησίασε. Η εικόνα που έχω από εκείνον είναι ένα “μωρό” κουρεμένο “πρώτο νούμερο” να με πλησιάζει μ’ ένα πολύ εγκάρδιο χαμόγελο. Από τότε ανακαλύψαμε ότι είχαμε κοινά στοιχεία. Ήμασταν οι πρώτοι μαθητές του σχολείου, παίζαμε θέατρο, λατρεύαμε τη μουσική και το τραγούδι, είχαμε κοινά οράματα. Εγώ κοιμόμουν με ένα τρανζιστοράκι δίπλα από το κρεβάτι μου, για να ακούω από το BFBS (British Forces Broadcasting Service) το Top20 της εποχής κάθε Πέμπτη. Λάτρευα τους Beatles, τους Rolling Stones, αλλά είχα και μια τάση προς τη soul μουσική. Ο Δώρος ήταν περισσότερο επικεντρωμένος στο ελληνικό ρεπερτόριο, οπότε ως ντουέτο καλύπταμε και τα δύο μέρη. Είχαμε φτιάξει, από πολύ

μικροί, ένα από τα πρώτα συγκροτήματα στην Κύπρο, όπου ήταν ο Βάσος Βιολάρης, ο Δώρος και εγώ. Με τον Δώρο είχαμε πάει μαζί και στο BFBS. Εκείνος έπαιζε κιθάρα και εγώ τραγουδούσα το “Runaround Sue”. Ήμασταν οι “γιεγιέδες” της εποχής. Από τα παιδικά μας χρόνια ήμασταν φίλοι, γίναμε συνεργάτες και στο τέλος γίναμε και σύγαμپροι».

Στο Γυμνάσιο Λάρνακος, ο Δώρος είχε μεγάλη δραστηριότητα στα μουσικά δρώμενα. Σ’ όλες τις εκδηλώσεις ήταν ο σολίστ της χορωδίας, ενώ στην πρώτη τάξη είχε κιόλας πάρει το Βραβείο Μουσικής ολόκληρου του σχολείου. Ήταν ευφυής νέος και είχε καλές επιδόσεις σε όλα τα μαθήματα. Μαζί με τον Ιωσηφίδη, με τον οποίο κάθονταν στο ίδιο θρανίο, ήταν οι δύο καλύτεροι μαθητές της τάξης –ο Δώρος με 19,5 και ο Ιωσήφ με 18,5.

Τις ελάχιστες ώρες που δεν έπαιζε μουσική, περνούσε τον χρόνο του στις αλάνες με τα άλλα αγόρια της γειτονιάς, παίζοντας ποδόσφαιρο και «πιπιριλιά» (βώλους). Με το ποδήλατό του σεργιανούσε τραγουδώντας στα δρομάκια της Λάρνακας, όπου μοσχοβολούσαν τα γιασεμιά και οι τριανταφυλλιές των αυλάδων. Τα απογεύματα της Κυριακής βολτάριζε στην αποβάθρα των Φοινικούδων αγναντεύοντας τη Μεσόγειο. Πετώντας βότσαλα, ζωγράφιζε το «γαλάζιο όνειρό» του πάνω στον πελαγίσιο καμβά.

Στις τρεις τελευταίες τάξεις του γυμνασίου ακολούθησε τον Πρακτικό κλάδο. Η ενασχόλησή του με τη μουσική τον απομάκρυνε λίγο από την επιμελή μελέτη των μαθημάτων του, και έτσι από το 19,5 κατέληξε στο 17,5. Με τους βαθμούς του πέρασε στη

Φυσικομαθηματική στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Το σαράκι της μουσικής τον έτρωγε όμως. Ήξερε ότι στην Αθήνα θα είχε περισσότερες ευκαιρίες και πως μια θετική κατεύθυνση δεν θα του άφηνε πολύ χρόνο να ασχολείται με τη μουσική. Σκέφτηκε πως η Νομική θα ήταν καλύτερη επιλογή. Ο αδελφός της μητέρας του, που ήταν Καθηγητής Θεολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, τον έγραψε τελικά στη Νομική Σχολή.

Ο Δώρος στις Δυνάμεις Καταδρομών (1966-1967)

Πριν φύγει για την Αθήνα, όμως, έπρεπε να υπηρετήσει τη στρατιωτική του θητεία. Οι Κύπριοι μαθητές που θα σπούδαζαν τότε έκαναν μόνο δεκατέσσερις μήνες στρατό. Μόλις τέλειωσε το γυμνάσιο, υπηρέτησε στην 31^η Μοίρα Καταδρομών στη Λακατάμια. Παρ' όλη τη σκληρή εκπαίδευση που έκαναν εκεί, δεν έχανε ευκαιρία να ψυχαγωγεί τους φίλους του παίζοντάς τους κιθάρα και τραγουδώντας.

Αφού πέρασαν οι δεκατέσσερις μήνες, το καλοκαίρι του 1967, ετοίμασε τη βαλίτσα του για την Αθήνα. Ήταν αποφασισμένος να πάει και να τα καταφέρει. Η μητέρα του τον συνόδευσε μέχρι το λιμάνι της Λάρνακας. Τα πλοία τότε δεν άραζαν στον μόλο. Ο κόσμος έπρεπε να πλησιάσει με βάρκες για ν' ανέβει πάνω. Μαζί με την κυρία Ερασμία μπήκαν σε μια μαούνα και οδηγήθηκαν μέχρι το «Sol Phryne», που περίμενε αγκυροβολημένο. Μέσα στη βάρκα, του έδωσε την ευχή της και τον αποχαιρέτησε με δάκρυα περηφάνιας, «Η Παναγιά μαζί σου, γιε μου», του είπε.

Με το πείσμα του, λοιπόν, και την αισιοδοξία του, ο δεκαεννιάχρονος Δώρος έβαλε πλήρη για το λιμάνι του Πειραιά. Με τιμονιέρη τ' όνειρο και βάρκα το τραγούδι...

Κεφάλαιο 2 Τα πρώτα βήματα στην Αθήνα

Μετά από μια διαδρομή μιάμιση μέρας στα καταγάλανα νερά της Μεσογείου, το «Sol Phryne», που μετέφερε τον Δώρο, αγκυροβόλησε στο λιμάνι του Πειραιά. Στην υπό δικτατορία Αθήνα, τον υποδέχτηκαν η αδελφή του Βασούλα και ο σύζυγός της, που έμεναν μόνιμα εκεί, και τον βοήθησαν σιγά-σιγά να εγκλιματιστεί. Σύντομα εγκαταστάθηκε σ' ένα διαμέρισμα μαζί με άλλους τρεις φίλους του από την Κύπρο και όταν άνοιξε το Πανεπιστήμιο Αθηνών, ξεκίνησε να παρακολουθεί κανονικά τα μαθήματα της Νομικής Σχολής.

Παράλληλα γράφτηκε στο Εθνικό Ωδείο Αθηνών, όπου παρακολουθούσε μαθήματα Ανώτερων Θεωρητικών, που περιλάμβαναν και τις βασικές σπουδές του πιάνου. Στο ωδείο μαθήτευσε πλάι στον Μιχάλη Βούρτση, Διευθυντή της Χορωδίας της Λυρικής Σκηνής και πατέρα της γνωστής ηθοποιού Μάρθας Βούρτση. Ο Δώρος τον θυμάται με πολλή αγάπη και νοσταλγία: «Ο Βούρτσης ήταν απίθανος δάσκαλος και εξαιρετικός μουσικός», επισημαίνει. «Είχε αυτί καμπάνα».

Όταν ο Δώρος διάβαζε σολφέζ με τον Βούρτση, μπορούσε να τραγουδήσει πολύ εύκολα τη μελωδία. Μερικές φορές, όμως, έλεγε τις νότες λάθος. Επειδή ο Βούρτσης ήξερε τις δυνατότητες του Δώρου, όταν ήρθε η ώρα των εξετάσεων φρόντισε να μην επηρεαστούν από αυτό οι εξεταστές. «Ο Γεωργιάδης ξεχνά